

Jerzy Buczko

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy,
Wydział Nauk Społecznych i Humanistycznych
e-mail: juka.sep@op.pl

Opinie młodzieży polskiej i niemieckiej dotyczące wzajemnych relacji w perspektywie bezpieczeństwa wewnętrznego w Unii Europejskiej

STRESZCZENIE

Młodzież z państw wchodzących w skład Unii Europejskiej spotyka się codziennie, uważając to za rzecz najzupełniej normalną. Jednym z takich miejsc integracji sąsiadkiej są miasta Zgorzelec i Görlitz. Wzajemne kontakty realizowane są w sferach życia gospodarczego, kulturalnego i prywatnego itd. W poniższym artykule autor skoncentrował się na odpowiedzi na pytanie: *Czy i jakie istnieją zależności między opiniami młodzieży Zgorzelca i Görlitz a pozostałymi mieszkańcami obu miast dotyczącymi wzajemnych relacji w perspektywie bezpieczeństwa wewnętrznego Unii Europejskiej?*

Słowa kluczowe: młodzież, bezpieczeństwo wewnętrzne, mieszkańcy Zgorzelca i Görlitz.

Wprowadzenie

Doniosłym aktem dla Europy było wprowadzenie strefy Schengen na granicach zewnętrznych państw członkowskich Unii Europejskiej. Jednym z najważniejszych problemów jest zachowanie poczucia bezpieczeństwa wewnętrznego. Powyższa kwestia była wielokrotnie poruszana w programach, które konstytuowały współpracę mieszkańców Unii Europejskiej.

Model europejskiego bezpieczeństwa wewnętrznego powinien chronić prawa i swobody obywateli oraz rozwijać sąsiedzką współpracę między państwami i ich obywatelami. W XXI wieku bliskie sąsiedztwo w życiu codziennym mieszkańców różnych krajów należy do najbardziej charakterystycznych zjawisk w życiu społecznym i gospodarczym współczesnej Europy. Poszukiwanie cech wspólnych oraz integracja społeczności sąsiedzkich to wyznaczniki budowy bezpiecznej Unii Europejskiej.

Bezpieczeństwo wewnętrzne w miastach granicznych państw Unii Europejskiej to obszar jednakowo spostrzeganych i rozumianych problemów lokalnej wspólnoty, łączący wiele sfer życia sąsiedzkiego, które mają chronić w jednakowy sposób bezpieczeństwo mieszkańców po obu stronach granicy. W związku z powyższym należy rozwijać i utrwalić model bezpieczeństwa, który związany jest z zasadami i wartościami głoszącymi

poszanowanie praw człowieka i wolności podstawowych, praworządność, demokrację, dialog, tolerancję, przejrzystość i solidarność sąsiedzka. Od umiejętności kooperacji z sąsiadami z drugiej strony granicy zależy w dużej mierze jakość życia codziennego w granicznych miastach¹.

Młodzież z państw wchodzących w skład Unii Europejskiej spotyka się codziennie, uważając to za rzecz najzupełniej normalną. Jednym z takich miejsc integracji sąsiedzkiej są miasta Zgorzelec i Görlitz. Wzajemne kontakty realizowane są w wielu sferach życia społecznego. Zaangażowanie młodzieży z obydwu stron Nysy Łużyckiej może stanowić podstawę dla więzi łączących Polaków i Niemców i tym samym bezpieczeństwa wewnętrznego w Unii Europejskiej. Uczestnicy tej interakcji powinni być aktywowani i motywowani do konkretnych projektów, gdyż tylko współpraca może trwale zespolić obie społeczności².

Przedstawiony tekst stanowi fragmentaryczne sprawozdanie z badań empirycznych, których celem było znalezienie odpowiedzi na pytanie: *Czy współpraca między samorządami Zgorzelca i Görlitz podjęta po 1990 roku wpłynęła na przemiany w świadomości mieszkańców obu miast?* W celu zebrania odpowiedniego materiału empirycznego posłużono się kwestionariuszem ankiety zawierającej trzydzieści osiem pytań. Badania zostały przeprowadzone na próbie 300 mieszkańców Zgorzelca i 300 mieszkańców Görlitz. Objęto nimi Polaków i Niemców zamieszkałych na stałe w obu miastach w wieku od 16. roku życia. Kobiety stanowiły 53%, a mężczyźni 47% badanych. Weryfikacji dokonano za pomocą testu chi-kwadrat, a do zbadania powiązań użyto jako miary siły związku – współczynnika kontyngencji Pearsona. W poniższej prezentacji wyników badań skoncentrowano się na odpowiedzi na pytanie: *Czy i jakie istnieją zależności między opiniami młodzieży Zgorzelca i Görlitz a pozostałymi mieszkańcami obu miast dotyczącymi wzajemnych relacji w perspektywie bezpieczeństwa wewnętrznego Unii Europejskiej?* W tym celu poddano analizie opinie między mieszkańcami obu miast, stosunki polsko-niemieckie w świadomości mieszkańców Görlitz i Zgorzelca oraz relacje polsko-niemieckie w życiu codziennym.

Stosunki między mieszkańcami Görlitz i Zgorzelca

Pierwszym interesującym zagadnieniem jest odpowiedź na pytanie dotyczące stosunków między mieszkańcami Görlitz i Zgorzelca. Dane dotyczące tego problemu zostały zestawione w tabeli 1.

Mając na względzie uzyskane wyniki, można stwierdzić brak zależności między miastem zamieszkania a oceną stosunków między mieszkańcami obu miast. Potwierdza to wartość współczynnika chi-kwadrat oraz bardzo niska wartość współczynnika kontyngencji. Wśród görlitzan więcej jest odpowiedzi pozytywnych, w związku z powyższym można przyjąć, że nieco wyżej oceniają wzajemne relacje. Natomiast zgorzelczanie nie potrafią określić jakości stosunków między mieszkańcami obu miast.

Można zauważyć istnienie zależności między wiekiem badanych a oceną stosunków między mieszkańcami polskiego i niemieckiego miasta. Potwierdza to wartość

¹ S. Ciok, *Pogranicze polsko-niemieckie: problemy współpracy transgranicznej*, Wrocław 2004, s. 34.

² J. Horn, *Współpraca miast i gmin na pograniczu polsko-niemieckim [w:] Polacy i Niemcy na drodze do partnerskiego sąsiedztwa*, red. D. Bingen, K. Malinowski, Poznań 2000, s. 214.

współczynnika chi-kwadrat, natomiast wartość współczynnika kontyngencji w obu grupach określa tę zależność jako średnio-słabą. Na tej podstawie należy stwierdzić, że młodzież obu miast dobrze ocenia wzajemne relacje mieszkańców. Młodzi zgorzelczanie przy tym są bardziej skłonni wyrażać opinie skrajnie pozytywne.

Tabela 1. Ocena stosunków między mieszkańcami Görlitz i Zgorzelca a wiek mieszkańców obu miast

Jak ocenia Pan/Pani stosunki między mieszkańcami Zgorzelca i Görlitz?	Miejsce zamieszkania	Wiek mieszkańców			
		16–23	23–40	41–60	powyżej 60
Zdecydowanie negatywnie	Zgorzelec	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	Görlitz	0,00%	0,00%	0,00%	2,50%
Raczej negatywnie	Zgorzelec	24,32%	26,58%	14,41%	6,85%
	Görlitz	8,82%	4,08%	11,34%	30,83%
Trudno powiedzieć	Zgorzelec	27,03%	21,52%	34,23%	53,42%
	Görlitz	23,53%	30,61%	28,87%	26,67%
Raczej pozytywnie	Zgorzelec	32,43%	36,71%	45,95%	39,73%
	Görlitz	58,82%	48,98%	57,73%	33,33%
Zdecydowanie pozytywnie	Zgorzelec	16,22%	15,19%	5,41%	0,00%
	Görlitz	8,82%	16,33%	2,06%	6,67%
Wartości statystyczne					
	Mieszkańcy Zgorzelca		Mieszkańcy Görlitz		
	Wartość χ^2	p	Wartość χ^2	p	
chi-kwadrat Pearsona	38,977	p = 0,000	43,452	p = 0,000	
Współczynnik kontyngencji	0,339		0,355		

Źródło: opracowanie własne.

Celem dalszych wywodów jest przedstawienie wyników badań dotyczących wpływu otwarcia granicy na integrację mieszkańców. Uzyskane dane zostały ujęte w tabeli 2.

Rozpatrując wpływ wieku na poglądy mieszkańców, można zauważyć, że istnieje zależność między wiekiem respondentów a oceną wpływu otwarcia granicy na stopień integracji. Potwierdza to wartość współczynnika chi-kwadrat oraz współczynnik kontyngencji w obu grupach, który każe określać tę zależność jako średnio-słabą. Im młodszy respondenci, tym bardziej pozytywnie oceniają wpływ otwarcia granicy na stopień integracji mieszkańców obu miast i są w tych ocenach bardziej radykalni.

Tabela 2. Ocena wpływu otwarcia granicy na integrację mieszkańców a wiek mieszkańców obu miast

Czy Pana/Pani zdaniem otwarcie granicy wpłynęło korzystnie czy też niekorzystnie na integrację mieszkańców Zgorzelca i Görlitz?	Miejsce zamieszkania	Wiek mieszkańców			
		16–23	23–40	41–60	powyżej 60
Zdecydowanie niekorzystnie	Zgorzelec	0,00%	3,80%	0,90%	0,00%
	Görlitz	0,00%	4,08%	1,03%	9,17%
Raczej niekorzystnie	Zgorzelec	18,92%	20,25%	19,82%	19,18%
	Görlitz	14,71%	14,29%	12,37%	29,17%
Trudno powiedzieć	Zgorzelec	24,32%	17,72%	13,51%	35,62%
	Görlitz	17,65%	30,61%	24,74%	25,83%
Raczej korzystnie	Zgorzelec	29,73%	31,65%	46,85%	41,10%
	Görlitz	47,06%	36,73%	57,73%	35,83%
Zdecydowanie korzystnie	Zgorzelec	27,03%	26,58%	18,92%	4,11%
	Görlitz	20,59%	14,29%	4,12%	0,00%
Wartości statystyczne					
	Mieszkańcy Zgorzelca		Mieszkańcy Görlitz		
	Wartość χ^2	p	Wartość χ^2	p	
chi-kwadrat Pearsona	32,294	p = 0,001	52,227	p = 0,000	
Współczynnik kontyngencji	0,311		0,385		

Źródło: opracowanie własne.

Stosunki polsko-niemieckie w świadomości mieszkańców Görlitz i Zgorzelca

Zamiarem poniższego przedsięwzięcia badawczego jest przedstawienie poglądów i opinii mieszkańców Zgorzelca i Görlitz dotyczących stosunków polsko-niemieckich. Dla realizacji zamiaru poddano badaniu stosunek mieszkańców obu miast do „obiegowego” powiedzenia dotyczącego relacji między obu narodami oraz przyszłości stosunków polsko-niemieckich.

Wyniki rozważań dotyczące opinii na temat obiegowego powiedzenia: „Jak świat światem, nie będzie nigdy Niemiec Polakowi bratem” ujęte zostały w tabeli 3.

Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że istnieje zależność między zmienną wieku a opinią na temat powiedzenia dotyczącego stosunków polsko-niemieckich

wyłącznie w grupie mieszkańców Zgorzelca. Wartość współczynnika kontyngencji potwierdza, że jest to związek średnio słaby, jednak w przypadku Görliczan wartość tego współczynnika wskazuje na istnienie zależności, ale słabej. Młodzież obu miast rzadko jest skłonna zgodzić się z prezentowanym stwierdzeniem. W przypadku zgorzelczan także w najmłodszej grupie najwięcej jest odpowiedzi skrajnie nieakceptujących. Wśród mieszkańców Görlicz odpowiedzi są bardziej równomiernie rozłożone, mniej jest też odpowiedzi skrajnych, jednak podobna tendencja również jest zauważalna.

Tabela 3. Poglądy odnoszące się do obiegowego powiedzenia dotyczącego stosunków polsko-niemieckich a wiek mieszkańców obu miast

Czy zgadza się Pan/Pani z powiedzeniem: „Jak świat światem, nie będzie nigdy Niemiec Polakowi bratem”?	Miejsce zamieszkania	Wiek mieszkańców			
		16–23	23–40	41–60	powyżej 60
Zdecydowanie nie	Zgorzelec	27,03%	20,25%	9,91%	4,11%
	Görlitz	11,76%	14,29%	8,25%	4,17%
Raczej nie	Zgorzelec	48,65%	39,24%	39,64%	34,25%
	Görlitz	47,06%	26,53%	35,05%	38,33%
Trudno powiedzieć	Zgorzelec	8,11%	5,06%	18,92%	13,70%
	Görlitz	23,53%	36,73%	25,77%	27,50%
Raczej tak	Zgorzelec	16,22%	30,38%	26,13%	35,62%
	Görlitz	14,71%	22,45%	29,90%	28,33%
Zdecydowanie tak	Zgorzelec	0,00%	5,06%	5,41%	12,33%
	Görlitz	2,94%	0,00%	1,03%	1,67%
Wartości statystyczne					
	Mieszkańcy Zgorzelca		Mieszkańcy Görlitz		
	Wartość χ^2	p	Wartość χ^2	p	
chi-kwadrat Pearsona	33,103	p = 0,000	13,698	p = 0,320	
Współczynnik kontyngencji	0,315		0,208		

Źródło: opracowanie własne.

Rezultaty opinii mieszkańców Zgorzelca i Görlitz w kwestii przyszłości stosunków polsko-niemieckich zawarte są w tabeli 4.

Między zmienną wieku a oceną przyszłych stosunków polsko-niemieckich istnieje średnio słaby związek. Potwierdza to zarówno wartość współczynnika chi-kwadrat, jak i współczynnika kontyngencji w obu badanych grupach. Młodzież z Polski i Niemiec

pozytywnie ocenia przyszłe stosunki polsko-niemieckie. Bardzo rzadko badani udzielali skrajnie negatywnych odpowiedzi, natomiast nieco większymi optymistami są w tej kwestii mieszkańcy Zgorzelca, częściej określający przyszłe relacje jako dobre bądź bardzo dobre. Wiele osób nie potrafiło jednoznacznie określić przyszłych relacji polsko-niemieckich.

Tabela 4. Ocena przyszłości stosunków polsko-niemieckich a wiek mieszkańców obu miast

Jakie Pana/Pani zdaniem będą stosunki polsko-niemieckie w przyszłości?	Miejsce zamieszkania	Wiek mieszkańców			
		16–23	23–40	41–60	powyżej 60
Bardzo niedobre	Zgorzelec	0,00%	2,53%	1,80%	4,11%
	Görlitz	2,94%	0,00%	2,06%	0,84%
Niedobre	Zgorzelec	18,92%	30,38%	29,73%	26,03%
	Görlitz	14,71%	28,57%	27,84%	40,34%
Trudno powiedzieć	Zgorzelec	21,62%	22,78%	27,93%	52,05%
	Görlitz	20,59%	40,82%	28,87%	27,73%
Dobre	Zgorzelec	40,54%	27,85%	33,33%	17,81%
	Görlitz	47,06%	18,37%	34,02%	28,57%
Bardzo dobre	Zgorzelec	18,92%	16,46%	7,21%	0,00%
	Görlitz	14,71%	12,24%	7,22%	2,52%
Wartości statystyczne					
		Mieszkańcy Zgorzelca		Mieszkańcy Görlitz	
		Wartość χ^2	p	Wartość χ^2	p
chi-kwadrat Pearsona		37,587	p = 0,000	25,752	p = 0,011
Współczynnik kontyngencji		0,333		0,281	

Źródło: opracowanie własne.

Relacje polsko-niemieckie w życiu codziennym

W tej części badań przedstawione zostaną opinie i poglądy pokazujące stosunek do relacji polsko-niemieckich w życiu codziennym.

Pierwszym omówionym problemem, ujętym w tabeli 5, jest stosunek mieszkańców obu granicznych miast do zamieszkania w ich mieście obywateli sąsiedniego państwa.

Istnieje zależność między zmienną wieku a opinią na temat zamieszkania przedstawicieli obcego narodu w mieście respondentów. Potwierdza to zarówno wartość

współczynnika chi-kwadrat, jak i współczynnika kontyngencji, który wskazuje na średnio słabą siłę związku w obu badanych grupach. Im młodszy mieszkańcy, tym bardziej pozytywnie ustosunkowują się do zamieszkiwania w swoim mieście przedstawiciele sąsiedniego państwa. W grupie badanej młodzieży uważa tak ponad 80% zgorzelczan i ponad 76% görliczan. Natomiast w najstarszej grupie powyższe poglądy podziela 41% zgorzelczan i 45% görliczan. Mieszkańcy Zgorzelca częściej udzielają skrajnych odpowiedzi – zarówno pozytywnych, jak i negatywnych.

Tabela 5. Opinie dotyczące zamieszkania Niemców w Zgorzelcu i Polaków w Görlitz a wiek mieszkańców obu miast

Czy zgodziłby(aby) się Pan/ Pani by Niemcy*/ Polacy** byli mieszkańcami Zgorzelca*/ Górlitz**?	Miejsce zamieszkania	Wiek mieszkańców			
		18–25	26–40	41–60	powyżej 60
Zdecydowanie nie	Zgorzelec	2,70%	11,39%	8,11%	23,29%
	Görlitz	5,88%	8,16%	8,25%	5,00%
Raczej nie	Zgorzelec	8,11%	22,78%	24,32%	28,77%
	Görlitz	14,71%	16,33%	22,68%	31,67%
Trudno powiedzieć	Zgorzelec	8,11%	3,80%	2,70%	6,85%
	Görlitz	2,94%	10,20%	4,12%	18,33%
Raczej tak	Zgorzelec	51,35%	32,91%	54,05%	39,73%
	Görlitz	44,12%	40,82%	39,18%	35,00%
Zdecydowanie tak	Zgorzelec	29,73%	29,11%	10,81%	1,37%
	Görlitz	32,35%	24,49%	25,77%	10,00%
Wartości statystyczne					
		Mieszkańcy Zgorzelca		Mieszkańcy Görlitz	
		Wartość χ^2	p	Wartość χ^2	p
chi-kwadrat Pearsona		49,667	p = 0,000	30,270	p = 0,002
Współczynnik kontyngencji		0,376		0,302	

* dotyczy ankiety dla mieszkańców Zgorzelca,

** dotyczy ankiety dla mieszkańców Görlitz

Źródło: opracowanie własne.

Następną badaną kwestią jest stosunek mieszkańców polskiego i niemieckiego miasta do zatrudnienia w ich miejscu pracy obywatela zza Nysy Łużyckiej. Otrzymane wyniki zamieszczone są w tabeli 6.

Tabela 6. Opinie dotyczące zgody, aby Niemcy/Polacy byli współpracownikami w zakładzie pracy w Zgorzelcu/Görlitz a wiek mieszkańców obu miast

Czy zgodziłby(aby) się Pan/ Pani by Niemcy*/Polacy** byli współpracownikami w Pana/Pani zakładzie pracy w Zgorzelcu*/Görlitz**?	Miejsce zamieszkania	Wiek mieszkańców			
		16–23	23–40	41–60	powyżej 60
Zdecydowanie nie	Zgorzelec	5,41%	12,66%	13,51%	26,03%
	Görlitz	14,71%	28,57%	34,02%	21,67%
Raczej nie	Zgorzelec	10,81%	25,32%	35,14%	46,58%
	Görlitz	20,59%	30,61%	21,65%	42,50%
Trudno powiedzieć	Zgorzelec	18,92%	3,80%	9,91%	5,48%
	Görlitz	20,59%	10,20%	12,37%	14,17%
Raczej tak	Zgorzelec	37,84%	26,58%	32,43%	20,55%
	Görlitz	35,29%	20,41%	26,80%	16,67%
Zdecydowanie tak	Zgorzelec	27,03%	31,65%	9,01%	1,37%
	Görlitz	8,82%	10,20%	5,15%	5,00%
Wartości statystyczne					
	Mieszkańcy Zgorzelca		Mieszkańcy Görlitz		
	Wartość χ^2	p	Wartość χ^2	p	
chi-kwadrat Pearsona	60,374	p = 0,000	22,943	p = 0,028	
Współczynnik kontyngencji	0,409		0,266		

* dotyczy ankiety dla mieszkańców Zgorzelca,

** dotyczy ankiety dla mieszkańców Görlitz

Źródło: opracowanie własne.

Uzyskane dane świadczą o tym, że zarówno w przypadku mieszkańców Zgorzelca, jak i Görlitz istnieje związek między wiekiem badanych a deklarowaną chęcią współpracy w miejscu pracy z obywatelami sąsiedniego państwa. Potwierdza to wartość współczynnika kontyngencji, przy czym w pierwszym przypadku związek między zmiennymi ma siłę średnią, w przypadku drugim – średnio-słabą. Im młodszy mieszkańcy Zgorzelca, tym częściej deklarowana jest zgoda na pracę z Niemcem w tym samym miejscu pracy. Ponad 60% badanej młodzieży Zgorzelca prezentuje powyższy pogląd, a ponad 72% najstarszych Polaków jest jemu przeciwna. W przypadku mieszkańców Görlitz odpowiedzi są bardziej równomiernie rozłożone, jednak tu również młodzież jest bardziej skłonna przychylić się do pracy w jednym zakładzie z Polakiem.

Poniżej zostaną przedstawione opinie respondentów dotyczące zgody na sąsiedztwo w ich miejscu zamieszkania obywateli sąsiedniego państwa. Wyniki liczbowe w tej kwestii przedstawia tabela 7.

Tabela 7. Opinie dotyczące zgody, na sąsiedztwo w miejscu zamieszkania Niemców/Polaków a wiek mieszkańców obu miast

Czy zgodziłby(aby) się Pan/ Pani by Niemcy*/Polacy** byli sąsiadami w zamieszkiwanym przez Pana/Panią budynku, osiedlu?	Miejsce zamieszkania	Wiek mieszkańców			
		18–25	26–40	41–60	powyżej 60
Zdecydowanie nie	Zgorzelec	5,41%	27,85%	19,82%	36,99%
	Görlitz	5,88%	12,24%	17,53%	5,00%
Raczej nie	Zgorzelec	16,22%	12,66%	31,53%	32,88%
	Görlitz	20,59%	30,61%	26,80%	45,83%
Trudno powiedzieć	Zgorzelec	21,62%	6,33%	7,21%	9,59%
	Görlitz	2,94%	14,29%	5,15%	17,50%
Raczej tak	Zgorzelec	32,43%	25,32%	32,43%	19,18%
	Görlitz	55,88%	30,61%	29,90%	22,50%
Zdecydowanie tak	Zgorzelec	24,32%	27,85%	9,01%	1,37%
	Görlitz	14,71%	12,24%	20,62%	9,17%
Wartości statystyczne					
	Mieszkańcy Zgorzelca		Mieszkańcy Görlitz		
	Wartość χ^2	p	Wartość χ^2	p	
chi-kwadrat Pearsona	55,767	p = 0,000	42,066	p = 0,000	
Współczynnik kontyngencji	0,395		0,350		

* dotyczy ankiety dla mieszkańców Zgorzelca,

** dotyczy ankiety dla mieszkańców Görlitz

Źródło: opracowanie własne.

Zarówno w przypadku mieszkańców Zgorzelca, jak i Görlitz wartość współczynnika chi-kwadrat ukazuje istnienie związku między wiekiem a przychylnością wobec sąsiedztwa z przedstawicielami obcego narodu. Wartość współczynnika kontyngencji w obu przypadkach wskazuje na związek średnio słaby. Im młodszy mieszkańcy, tym większa przychylność do rozpatrywanego sąsiedztwa – zarówno wśród zgorzelczan, jak i görliczan. Wraz z wiekiem zgorzelczanie często udzielają skrajnie negatywnych odpowiedzi i zdecydowanie nie chcą mieć za sąsiada Niemca. Interesujące różnice można zauważyć wśród badanej młodzieży. Görliczanie są bardziej przychylni, aby sąsiadami na osiedlu, w budynku przez nich zamieszkałym byli Polacy, co przejawia się w dużo częstszych pozytywnych odpowiedziach. Mieszkańcy Zgorzelca są natomiast w tej kategorii wiekowej dużo bardziej niezdecydowani.

Powyższe dociekania zakończone zostaną analizą opinii mieszkańców Zgorzelca i Görlitz dotyczących zgody, aby Niemiec(ka)/Polak(ka) był(a) członkiem ich rodziny. Wyniki badań ilustruje tabela 8.

Wyniki wskazują na istnienie zależności między zmienną wieku a opinią na temat chęci posiadania w rodzinie członka obcego narodu. Wartość współczynnika kontyngencji pozwala stwierdzić, że zależność ta jest nieco silniejsza w przypadku zgorzelczan, jednak dla obu badanych grup należy do średnio słabych. Im młodsza grupa wiekowa mieszkańców Zgorzelca, tym większa przychylność do posiadania w rodzinie Niemca bądź Niemki, choć nawet w najmłodszej grupie odsetek przychylnych nie przekracza 38%. Podobna zależność występuje wśród mieszkańców Görlitz, choć przychylność w starszych grupach wiekowych jest zdecydowanie wyższa niż wśród zgorzelczan.

Tabela 8. Opinie dotyczące zgody, aby Niemiec(ka) / Polak (ka) był(a) członkiem rodziny a wiek mieszkańców obu miast

Czy zgodziłby(aby) się Pan/Pani by Niemiec, Niemka*/Polak, Polka** był członkiem Pana/Pani rodziny?	Miejsce zamieszkania	Wiek mieszkańców			
		16–23	23–40	41–60	powyżej 60
Zdecydowanie nie	Zgorzelec	10,81%	34,18%	36,94%	49,32%
	Görlitz	17,65%	36,73%	43,30%	31,67%
Raczej nie	Zgorzelec	18,92%	10,13%	23,42%	27,40%
	Görlitz	17,65%	26,53%	14,43%	30,00%
Trudno powiedzieć	Zgorzelec	32,43%	25,32%	25,23%	17,81%
	Görlitz	32,35%	20,41%	18,56%	20,83%
Raczej tak	Zgorzelec	18,92%	10,13%	6,31%	5,48%
	Görlitz	29,41%	6,12%	17,53%	15,00%
Zdecydowanie tak	Zgorzelec	18,92%	20,25%	8,11%	0,00%
	Görlitz	2,94%	10,20%	6,19%	2,50%
Wartości statystyczne					
	Mieszkańcy Zgorzelca		Mieszkańcy Görlitz		
	Wartość c^2	p	Wartość c^2	p	
chi-kwadrat Pearsona	42,842	p = 0,000	25,699	p = 0,011	
Współczynnik kontyngencji	0,353		0,280		

* dotyczy ankiety dla mieszkańców Zgorzelca,

** dotyczy ankiety dla mieszkańców Görlitz

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie

Na podstawie przedstawionych badań można stwierdzić, że wśród mieszkańców Zgorzelca i Görlitz młodzież w przedziale wiekowym 16–23 lata posiada najbardziej pozytywny stosunek do sąsiada zza rzeki granicznej.

Z uzyskanych danych można wnioskować, że stopień dystansu w stosunku do obywateli

z drugiej strony Nysy Łużyckiej rośnie wraz z wiekiem. Wynika to z faktu, że młodzież nie jest obciążona „balastem historii”. Obraz sąsiada z drugiej strony granicy zatracił swój wyraźnie jednoznacznie negatywny charakter, nie zyskując, co prawda, rysów pozytywnych, zyskując natomiast na neutralności. Dziś już nie można powiedzieć, że jest obrazem wroga. We wzajemnych stosunkach odnaleźć można wiele otwartości i sympatii, ale również dystansu i niechęci.

Ocena możliwości pojednania zmienia się w różnych grupach wiekowych. Dla młodzieży z Polski i Niemiec otwarta granica umożliwia nieskrępowane poruszanie się po sąsiednim mieście, w tym chodzenie na zakupy, spacerowanie oraz imprezy muzyczne i sportowe. Wobec rówieśników z drugiej strony granicy większość z nich nie ma uprzedzeń. Nawiązane kontakty powstały podczas współpracy między szkołami, instytucjami kultury, organizacjami młodzieżowymi i sportowymi, rzadziej na gruncie prywatnym. Starszym mieszkańcom po obu stronach miasta historia takiej szansy nie dała, dlatego – jak pokazały badania – trudno jest im przewyciężyć stereotypy i uprzedzenia.

W perspektywie bezpieczeństwa wewnętrznego Unii Europejskiej przedstawione wyniki badań prowadzą do konkluzji, że w procesie budowania więzi sąsiedzkich między młodzieżą mieszkającą w Zgorzelcu i Görlitz można dostrzec wiele zmian. Zapewne potrzeba będzie jeszcze wielu lat, aby wzajemne stosunki ukształtowały się na wzór francusko-niemiecki.

Na zakończenie można stwierdzić, że przemiany, jakie zachodzą wśród młodzieży Görlitz i Zgorzelca, stanowią „laboratorium”, w którym z syntezy różnych tożsamości i mentalności, powstać powinno społeczeństwo oparte na zasadach tolerancji i wielokulturowości. Równocześnie wspomniane zmiany stanowią „drogowskaz” pokazujący kierunek budowy bezpieczeństwa wewnętrznego Unii Europejskiej.

Bibliografia

- Ciok S., *Pogranicze polsko-niemieckie: problemy współpracy transgranicznej*, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2004.
- Horn J., *Współpraca miast i gmin na pograniczu polsko-niemieckim [w:] Polacy i Niemcy na drodze do partnerskiego sąsiedztwa*, red. Bingen D., Malinowski K., Wyd. Instytut Zachodni, Poznań 2000.
- Sakson A., *Polsko-niemieckie stosunki społeczne i kulturalne*, Wyd. Instytut Zachodni, Poznań 2013.
- Sakson A., *Warszawa: studia o Niemcach i ich relacjach z Polakami*, Wyd. Oficyna Wydawnicza Atut – Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, Wrocław 2010.
- Wolff-Powęska A., Bingen D., *Polacy–Niemcy: sąsiedztwo z dystansu*, Wyd. Instytut Zachodni, Poznań 2004.

SUMMARY

Jerzy Buczko

Opinions expressed by Polish and German youth regarding their mutual relations in the light of EU internal security

The identification of common characteristics and integration of neighbouring communities constitute the indicators of secure European Union. The aforementioned integration takes place in the towns of Zgorzelec and Görlitz among others. The focus of this paper is on providing the answer to the following question: Is there any interdependence between the opinions expressed by the youth of Zgorzelec and Görlitz and those expressed by other members of those two communities regarding their mutual relations in the light of EU internal security? What is its nature?

Key words: youth, internal security, inhabitants of Zgorzelec and Görlitz.

Data wpływu artykułu: 24.10.2016 r.

Data akceptacji artykułu: 18.11.2016 r.